

Azərbaycandakı demokratikləşmə proseslərində fikir, söz və məlumat azadlığının, plüralizmin inkişafı prioritet məsələdir

Mətbuatın bütün hallarda cəmiyyətin önündə olması zəruridir və bu prinsip harda bərqərar olubsa, orda dünyəvilik, demokratik dəyərlərin inkişafı mütləqdir. Eyni zamanda, mətbuat bütün inkişafın fəvqündə duraraq bir önəmli funksiyasını da yerinə yetirməyə borcludur. Bu, milli mənəvi dəyərlərin qorunması, xüsusən də müasir dövrdə yad cərəyanlara və vərdişlərə seyrçi, bəzən də aludəçi olan yeni nəsillərin öz soy-kökünə bağlılığına stimül verməkdir.

Burada bir zəruri qeydə də ehtiyac vardır ki, Azərbaycan dövləti də mətbuatı daim yüksək qiymətləndirərək onun cəmiyyətdəki yerini və nüfuzunu möhkəmlətməyə çalışıb. Azərbaycanda məhz ilk dəfə ümummilli lider Heydər Əliyev senzuranın ləğvi barədə fərman imzaladı. Mətbuatın dövlətə olan borcu donduruldu və sonradan tamamilə silindi. Demokratik islahatların önündə gələn prinsiplər-azad mətbuat və açıq fikir, plüralizm cəmiyyətimizdə bərqərar oldu. Təkcə 1996-2003-cü illərdə ölkədəki müstəqil televiziyaaların sayı 4 dəfə, qəzet və jurnalların sayı isə 10 dəfədən çox artdı. Bu illər ərzində müstəqil jurnalist təşkilatlarının fəaliyyəti də genişləndi. Təbii ki, bütün bunlar cəmiyyətimizin demokratik inkişafı üçün lazım idi və məhz bu tendensiyanı Ulu Öndər vaxtında dəyərləndirdi.

Bu gün Azərbaycan dövlətinə ləyaqətlə xidmət edən Prezident İlham Əliyev xalqımızın milli mənəvi dəyərlərini uca tutan, gənc nəslin həmin dəyərlərə saygı göstərməklə müasir dünyanın inkişaf meyarlarından yararlanmasını tövsiyə edən bir dövlət başçısıdır. Onun haqlı mövqeyi budur ki, Avropaya və digər global cəmiyyətlərə inteqrasiya bizi öz soykökümüzə, tarixi qaynaqlarımızdan qoparmamalıdır.

Düzdür, bu gün Avropaya inteqrasiya edən Azərbaycanın "açıq qapı" siyasəti aparması,

dünyada mövcud olan ən qabaqcıl təcrübənin Azərbaycana gətirilərək tətbiq edilməsi dövlət siyasətidir. Həmin meyil, əlbəttə ki, milli xüsusiyyətlərin tapdanması hesabına gerçəkləşmir. Bu barədə Prezident İlham Əliyev deyib: "Bizim millət kimi qoruyub saxlayan bizim ənənələrimiz, tariximiz, ədəbiyyatımız, ana dilimiz və milli mədəniyyətimizdir. Ona görə bu sahələrə çox böyük diqqət göstərilməlidir. Bunlar Azərbaycanı əsrlər boyu assimilyasiyadan qoruyan amillərdir və bu sahələrə böyük diqqət yetirilməlidir. Mədəniyyət, ədəbiyyat, milli mətbuat, ana dilimiz, tarixi keçmişimiz-biz bu sahələrə böyük diqqət göstərməliyik. Ona görə ki, bəzi hallarda bu unudulur, bəzi hallarda xalqımıza xas olmayan əlamətlər üzə çıxır".

Göründüyü kimi, cəmiyyətin saflaşmasında, ən mütərəqqi dəyərləri əxz etməsində mətbuatın da yeri danılmazdır. Bu mənada qərəzsiz və obyektiv KİV-lər insanlarımızı, Vətəni və onun tarixini qorumaq, milli adət və ənənələrimizə sahib çıxmaq üçün əlavə stimül verir. Təbii ki, indi ölkəmiz elə bir həssas tarixi dövrü yaşayır ki, (təcavüzkar Ermənistan tərəfindən zorən müharibəyə cəlb olunmuş və bunun nəticəsi olaraq ərazimizin 20 faizi işğal edilib, eyni zamanda, 1 milyonadək qaçqın və məcburi köçkünü var) KİV-lərimizin maarifləndirici, əxlaqi dəyərləri təbliğ edən verilişlərə və yazılara daha çox fikir verməsi zərurəti yaranır. O səbəbdən ki, bu istiqamətdə onların üzünə daha böyük məsuliyyət düşür. Axı, onlar ictimai rəy formalaşdırıcı və ona ciddi təsir edən kütləvi informasiya vasitələridir.

Eyni zamanda, bu gün milli mədəniyyətimizin üzünə düşən çox mühüm vəzifələrdən biri də liberal iqtisadiyyatda yeni bazar münasibətlərinin bərqərar olduğu dövrdə milli mənəvi dəyərləri qorumaqdır. Bu istiqamətdə Azərbaycan dövlətinin mövqeyi bir-

mənəlidir və Prezident İlham Əliyev çıxışlarının birində demişdir: "Biz milli mənəvi dəyərlərimizi bazar iqtisadiyyatına qurban vermə bilmərik..."

Təəssüf hissi ilə qeyd etmək lazımdır ki, son bir neçə ildə qəzetlərə nisbətən daha böyük auditoriyaya malik telekanallar milli mənəvi dəyərlərin qorunub saxlanmasından, mədəni irsin, incəsənətin, ədəbiyyatın, musiqinin təbliğ edilməsindən çox şəxsi mənafehlərini və prinsiplərini qoruyurlar. İndi ölkə televiziyaalarında qüsurlu, milli əxlaqa zidd olan verilişlərə sanki daha çox üstünlük verilir. Hətta bir neçə il əvvəl telekanallarda vəziyyət elə bir kritik həddə çatıb ki, cinayət və inzibati xətlər haqqında məcəllələrdə xüsusi maddələrlə tövsiyə olunmuş "Cibgir", "Avtoş" adlı "əyləncəli" verilişlər yayımlanırdı.

Azərbaycan televiziyaalarında ən böyük qüsurlardan biri də odur ki, cəmiyyətdə tanınmamış, istedadlı olmayan, qalmaqalla məşhurlaşmış "sənət ustaları" geniş reklam olunurlar. Bir çox hallarda onların iştirakı ilə ekranlara açıq-saçıq süjetlər verilir, onlardan məzmunsuz, bayağı müsahibələr, verilişlər hazırlanırdı. Belə bir münbit şəraitdən "yararlanan" gənclərimiz, daha çox onların girovuna çevrilərək yollarından sapmağa imkan tapırlar. Gənclər istedadsızın, səviyyəsinin daha çox təbliğ olunduğunu müşahidə edəndə, gələcək karyeralarını təhsillə, intellektlə deyil, həmin səviyyəsiz müğənnilərin yolunu davam etdirməklə qurmağa meyil edirlər. Bundan isə birincisi həmin gənc, ikincisi cəmiyyət, üçüncüsü isə dövlət itirə bilər.

Qədim Romada Herostat adlı bir qul məşhur olmaq üçün müqəddəs məbədi yandırdığı kimi, bəzi telekanalların, qəzetlərin aparıcıları və müxbirləri məşhur olmaq naminə ölkədə müqəddəs olan bütün dəyərləri ayaqlar altına atmağa cəhd edirlər.

Dəfələrlə yazılıb və sübut olunub ki, mətbuat yarandığı

gündən xalqı maarifləndirən ideoloji vasitədir. Həsən bəy Zərdəbi "Əkinçi"ni, Cəlil Məmmədquluzadə "Molla Nəsrəddin"i bu amalla yaratmışdılar və vəzifələrini də ləyaqətlə yerinə yetirdilər. Bu, artıq mətbuatın, o cümlədən jurnalistlərin qızıl qanunudur ki, media kütlənin səviyyəsinə enməməlidir. Bütün hallarda onu bəşəri və humanist ideyalara kökləməklə mədəni səviyyəsinə yüksəltməlidir. İndi bizim məhz belə KİV-lərə daha çox ehtiyacımız var.

Burada bir məqama da toxunmaq istəyirik ki, telekanallar dəhşətli bir SMS azarına tutulublar. Bu tip müsabiqələrdə onlar guya istedadlı gəncləri SMS vasitəsi ilə müəyyənləşdirmək istəyirlər. Əslində, bu müsabiqədə ədalətsizlik onda baş verir ki, müsabiqə iştirakçıları pul gücünə qalib elan olunurlar. Digər tərəfdən, insanları psixoloji basqıya (xüsusən iştirakçıların qohumlarını) məruz qoyaraq onların ciblərini soyurlar. Ancaq Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, UNESCO və İSESCO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin üzvü Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə Az. TV - də keçirilən muğam müsabiqələrində istedadlı gənclər SMS-siz, peşəkar xanəndələrin rəyi ilə seçilir. Bu digər telekanallara da örnək ola bilər.

Bütün bunlara rəğmən Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri, akademik Ramiz Mehdiyev cəmiyyəti düşündürən bu məsələ ilə əlaqədar ötən dövrlərdə mətbuatda geniş və rezonans doğuran bir məqalə ilə çıxış etdi. "Azərbaycanın efir məkanı: problemlər və vəzifələr" adlanan bu sosial-psixoloji məqalədə KİV-in cəmiyyət həyatındakı yeri tam olaraq göstərildi.

Akademik birmənalı olaraq KİV-ləri ölkədə gedən mədəni-iqtisadi inkişafın arxasında sürünməyə deyil, onun önündə getməyə, xüsusən yeni nəslin maarifləndirilməsində mühüm vəzifələri yerinə yetirməyə səslədi. Təbii ki, bu yazıdan sonra televiziyalarda az da olsa elmi, publisistik verilişlərin, maarifləndirici proqramların həcmi artdı.

Əslində, bu gün Azərbaycan dövləti güclü KİV-in olmasında maraqlıdır. Ona görə ki, nüfuzlu televiziya və mətbuatı olan ölkədə dövlət mövcud nöqsanları görür və həllinə nail olur. Bu prinsip ümummilli lider Heydər Əliyev çox yüksək qiymətləndirərək demişdi: "Mənə məlum olmayan nöqsanları araşdırıb göstərən jurnalistə minnətdar olaram." Eyni prinsip Prezident İlham Əliyev və onun siyasi komandası tərəfindən də əhəmiyyətli şəkildə dəyərləndirilir. Xüsusən Azərbaycan hökuməti qərəzsiz və obyektiv tənqiddə dərhal reaksiya göstərməklə mətbuatın cəmiyyətdəki nüfuzuna yeni stimül verir.

Azərbaycan dövlətinin KİV-lərin, xüsusən də mətbuatın inkişafında maraqlı olması onun bu sahəyə göstərdiyi qayğıdan daha

aydın görünür. Son beş ildə mətbuata göstərilən dövlət yardımı hər il davamlı olaraq artır. Hər il qəzet redaksiyalarına ayrılan maliyyə yardımı, o cümlədən Milli Mətbuat günü ilə əlaqədar peşəkar jurnalistlərin fəxri adlarla təltif edilməsi, ən nəhayət Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun xətti ilə qəzetlərin, (hətta müxalifət mətbuatının belə) eyni zamanda, fərdi jurnalist yazılarının qiymətləndirilməsi bu sahədə çox böyük hədsədir. KİV-ə göstərilən bu tip yüksək dövlət dəstəyi heç bir ölkədə mövcud deyildir. Bununla da Azərbaycan dövləti obyektiv və qərəzsiz mətbuatın inkişafında maraqlı olduğunu bir daha göstərir. Həmçinin dövlət bu faktla mətbuatın cəmiyyətdəki yerini də yüksək dəyərləndirmiş olur. Təbii ki, Azərbaycan dövləti bu yardımları həyata keçirməklə qəzet redaksiyalarının başqalarının asılılığına son qoymağa çalışır ki, bu da nəticə etibarilə qərəzsiz və obyektiv jurnalistikanın inkişafına şərait yaradır.

Jurnalistlərə ən böyük dəstəklərdən biri də 2013-cü ildə tikilərək onların istifadəsinə verilən 156 mənzilli yaşayış binasıdır. Bundan sonra daha 255 mənzilli bina da təhvil verilmək ərəfəsindədir. Evsiz jurnalistlərin evlə təmin olunması, onların sosial-məişət problemlərinin həlli daim Prezident İlham Əliyevin diqqətində olmuşdur.

Bu bir həqiqətdir ki, Azərbaycanın dilini, tarixini, milli mənəvi dəyərlərini, əxlaqını qoruyan, eyni zamanda, ona yeniləyi, modern demokratik meyarları da aşılaraq milli mətbuatdır. Son bir neçə ildə Azərbaycanda demokratik dəyərlərin inkişafında, seçki maarifçiliyinin təbliğində önəmli rol oynayan ölkə KİV-lərinin bundan sonra da vətəndaş cəmiyyəti quruculuğundakı yeri yüksəkərdə olacaqdır. Ona görə ki, ölkəmizdə peşəkar mətbuat işçiləri formalaşır və onların ictimai rəyə təsir imkanları artır.

Sonda: Bu gün yalnız bölgənin deyil, həm də dünyanın ən aparıcı ölkəsinə çevrilmək iddiasını ortaya qoyan Azərbaycan dövləti bu niyyətini gerçəkləşdirmək üçün siyasi, sosial və iqtisadi prioritetləri tam olaraq yarada bilər. Daha doğrusu, ötən illər ərzində ölkəmiz iqtisadi qüdrətini hərbi, sosial və mədəni gücə çevirməyi bacarıb. Nəticə isə çox qürurvericidir: Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə dünyada nümunə göstəriləcək bir inkişaf modeli formalaşmışdır. Bu, modern Azərbaycan dövləti modelidir. Bu modelin çox diqqətçəkici istiqamətlərindən biri də azad mətbuatın formalaşması və onun ictimai həyatda "dördüncü hakimiyyət" missiyasını uğurla yerinə yetirməsidir.

Elçin Zaman,
"iki sahil"

Yazı Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun fərdi jurnalist yazılarının mükafatlandırılması ilə bağlı elan edilmiş müsabiqəyə təqdim etmək üçündür.